

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره هشتاد و سوم - ۱۷ تا ۲۳ بهمن ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۲۴ بهمن ۱۴۰۰

۸۳

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره هشتاد و سوم - ۱۷ تا ۲۳ بهمن ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۸۳

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۲۴ بهمن ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: اجتماعی کردن عدالت در دیوان عدالت اداری ۲
- مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته ۸
- گام بلند مجلس برای مدیریت تعارض منافع در حوزه سلامت ۸
- مفاد طرح آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تبریز بررسی شد ۸
- تأیید تعارض منافع عضو سابق شورای قروه در دیوان عدالت اداری ۹
- تفکیک آموزش پزشکی از وزارت بهداشت هزینه و بار مالی دارد ۹
- جداسازی آموزش پزشکی از نظام سلامت هزینه سرسام‌آور دارد ۱۰
- رفع تعارض منافع در نظام ساخت و ساز، نیازمند بازبینی مقررات است ۱۰
- تاریخچه مسئله تعارض منافع در نظام مهندسی ساختمان ۱۱
- ابطال اختیار وزیر برای تعلیق پروانه مهندسان ساختمان توسط دیوان عدالت ۱۲
- شرط فقدان تعارض منافع برای عضویت در شورای توسعه فرهنگ قرآنی ۱۲
- تعارض منافع، مهمترین ریشه وقوع فساد در بورس ۱۳
- بررسی تعارض منافع در بازار سرمایه در نشست نمایندگان مجلس با اژه‌ای ۱۳
- تخصیص‌گرایی منافاتی با منع تعارض منافع ندارد ۱۳
- سوءاستفاده از اطلاعات نهانی و تعارض منافع در پرونده اتهامی مسئولان بورس ۱۴
- پیامدهای تعارض منافع در مدیریت شهری رشت ۱۴
- تعارض درآمد و وظیفه در احداث پارکینگ عمومی توسط شهرداری ۱۵
- مالکیت و تنظیم‌گری همزمان سازمان‌ها، مولد تعارض منافع ساختاری است ۱۵
- محتوای چندرسانه‌ای تعارض منافع ۱۶
- تحلیل فضای مجازی: پیامدهای پنهان تعارض منافع ۱۷

درآمد: اجتماعی کردن عدالت در دیوان عدالت اداری

نزاع در حوزه مهندسی ساختمان و رای ابطال جدید دیوان عدالت اداری علیه ابلاغیه وزیر راه و شهرسازی

کمال رضوی

مناقشه بر سر آخرین تفسیر و بخشنامه وزیر راه و شهرسازی (رستم قاسمی) حول دستورالعمل منع منافع متعارض که در ماه‌های اخیر خبرساز شده بود، با رای دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال بند (ج) ماده ۲۳ آیین‌نامه اجرائی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان وارد مرحله جدیدی شده است.

بازخوانی ریشه‌های این مناقشه مستلزم بازگشت به [نظام‌نامه رفتار حرفه‌ای اخلاقی در نظام مهندسی ابلاغ‌شده توسط وزیر وقت](#) راه و شهرسازی در تیر ۱۳۹۵ (عباس آخوندی) است. مطابق ابلاغیه مذکور اعضای هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها در دوره تصدی مجاز به ارجاع کار از طریق سازمان استان برای نظارت کنترل نقشه نبوده و در صورت تخلف مشمول برخورد مراجع انتظامی می‌شوند.^۱ [در خرداد ۱۴۰۰ و در آستانه انتخابات نظام مهندسی ساختمان استان‌ها، وزیر سابق راه و شهرسازی \(محمد اسلامی\)](#) ضمن تاکید بر ابلاغیه مذکور، دستور داده بود که اشخاصی که از قاعده فوق تخطی کرده‌اند، حائز شرایط برای داوطلبی جهت عضویت در هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان نیستند و هیئت اجرایی و دستگاه نظارت موظفند این موضوع را در زمان احراز صلاحیت افراد لحاظ کنند.

با تغییر دولت و تصدی وزارت راه و شهرسازی توسط رستم قاسمی بر همین بخشنامه وزیر راه و شهرسازی سابق تاکید شده و این امر مبنای رد صلاحیت شماری از اعضای وقت هیئت مدیره نظام مهندسی ساختمان استان‌ها در انتخابات شهریور و مهر ۱۴۰۰ شد. اما رستم قاسمی پا را فراتر نهاده و افرادی را که علی‌رغم بخشنامه مذکور، همچنان در انتخابات هیئت مدیره کاندیدا شده بودند با دستور شخصی خود و با استناد به [بند \(ج\) ماده ۲۳ آیین‌نامه اجرائی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان](#) فاقد صلاحیت شرکت در انتخابات نظام مهندسی اعلام کرد. مطابق بند (ج)، «در صورت بی‌توجهی به ابلاغیه‌ها و اطلاعیه‌های قانونی وزارت مسکن و شهرسازی با تصمیم وزیر مسکن و شهرسازی پروانه اشتغال شخص حسب مورد فاقد اعتبار شناخته شده یا اعتبار آن معلق یا اساساً ابطال خواهد شد.»

۱. بند ۱-۱-۵ نظام‌نامه رفتار حرفه‌ای اخلاقی در نظام مهندسی بر «اجتناب از تکفل هم‌زمان اموری که زمینه و موجبات نمایندگی یا قبول منافع متعارض را فراهم آورد.» تاکید می‌کند. همچنین بند ۲-۱-۶. این نظام‌نامه، بر «اجتناب از تصدی هم‌زمان مسئولیت در دو مرجع که یکی بر دیگری وظیفه نظارتی دارد و خود اظهاری در مواردی که احتمال تضاد منافع وجود دارد.» تصریح می‌کند.

بند ۲-۲-۸. این نظام‌نامه نیز بر «خودداری از قبول سمت یا وکالت یا نمایندگی، یا قبول انجام خدمت حرفه‌ای برای شخص حقیقی یا حقوقی که با کارفرما یا استخدام‌کننده فعلی وی در فعالیت‌های مهندسی دارای تعارض منافع یا رقابت حرفه‌ای است، مگر با اطلاع کتبی قبلی و کسب موافقت کارفرما یا استخدام‌کننده خود.» تاکید دارد.

در مقابل این اقدامات مدیران نظام مهندسی ساختمان استان و مرکز معترض بوده و معتقد بودند وزیر راه و شهرسازی در مبادرت به این اقدام، سیاسی کاری کرده و درصدد تضعیف نظام مهندسی ساختمان است؛ چرا که دستورالعمل منع منافع متعارض در مورد کارکنان سایر دستگاه‌های اجرایی ذکر شده در بخشنامه بهمن ۱۳۹۶ وزارت راه و شهرسازی عملاً اجرا نمی‌شود. به علاوه، مدیران نظام مهندسی به اینکه اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی استان‌ها در دوره عضویت در هیئت مدیره از ارجاع فعالیت‌های ساختمانی و استفاده از پروانه نظام مهندسی منع شوند، معترض بوده و معتقدند این امر تعارض منافع محسوب نمی‌شود.

در نهایت نیز شکایت ۷۰ نفر از اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی با وکالت محمود علیزاده طباطبایی مبنی بر اعتراض به اعمال بند (ج)، با حکم قاضی حکمتعلی مظفری پذیرفته شده و بر اساس حکم رئیس هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، بند (ج) «از حیث اعطای امکان تعلیق یا ابطال پروانه اشخاص متخلف به شخص وزیر از تاریخ تصویب ابطال شد.»^۱

این حکم دیوان عدالت اداری اولاً به معنای لغو بخشنامه‌های مربوط به مدیریت تعارض منافع در حوزه راه و شهرسازی نیست و تنها اختیار وزیر در اینکه شخصاً پروانه اشتغال مهندسانی را که درگیر تعارض منافع شده‌اند لغو کند، تعلیق شده است. ثانیاً حکم قطعی نیست و احتمالاً به اعتراض وزارت راه و شهرسازی منجر شود. اما هر چه هست، این اتفاق، یک موفقیت اولیه برای مدیران سازمان نظام مهندسی ساختمان در جدال با وزارت راه و شهرسازی در پرونده تعارض منافع محسوب می‌شود.

ورود به بحث و استدلال طرفین این مسئله، موضوع نوشته ما نیست. از منظر کارشناسی، استفاده از پروانه اشتغال مهندسی ساختمان از سوی اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی می‌تواند مصداق تعارض منافع از نوع اشتغال ثانویه یا نظارت بر خود باشد. با این حال، مدیران نظام مهندسی ساختمان سخت در مقابل این تفسیر کارشناسی مقاومت می‌کنند. مهمترین نمود مقاومت بر سر این موضوع نیز به جز طرح موضوع در فضای عمومی، رجوع به دیوان عدالت اداری و درخواست ابطال بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های وزرای راه و شهرسازی است.

در میان مجموعه بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که در راستای منع تعارض منافع توسط دستگاه‌های اجرایی مختلف توسط وزرا یا روسای سازمان‌های دولتی صادر شده، امور مربوط به راه و شهرسازی همچنان پرمناقشه‌ترین موضوع بوده است. شکایت از بخشنامه‌های مشابه قبلاً در مورد بخشنامه رئیس سازمان بهزیستی برای منع کارکنان این سازمان در اداره مراکز توانبخشی و خیریه‌های مرتبط با فعالیت دولتی رخ داده بود. همچنین مصوبه شورای شهر تهران در مورد مدیریت تعارض منافع در شهرداری نیز با شکایت به دیوان عدالت اداری مواجه شده بود. اما هیچ‌یک از این موارد گستره و استمرار جدل حقوقی در حوزه مهندسی ساختمان را نداشته‌اند.

این مجادلات اداری-حقوقی و شکایت بردن به دیوان عدالت اداری برای ابطال بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با مدیریت تعارض منافع، علاوه بر اینکه طی سال‌های اخیر مسبوق به سابقه بوده است، در آینده و در مقابل هرگونه

۱. «ابطال فرمان رستم: حکم دیوان عدالت علیه وزیر راه»، روزنامه سازندگی، ۵شنبه ۲۱ بهمن ۱۴۰۰، ص. ۳.

اقدام دیگری برای مدیریت تعارض منافع در بخش‌های مختلف جامعه محتمل و بلکه حتمی است. با این وصف سوال این است که ریشه بروز این مسئله چیست و برای حل این موضوع چه باید کرد؟ به عبارت دیگر، چه اقداماتی باید صورت گیرد تا تلاش‌های عملی برای مدیریت تعارض منافع در بخش‌های مختلف اجرایی و صنفی با مقاومت‌ها و مناقشات فوق مواجه نگردد؟

ضرورت اول: تشکلیابی و گفتگوی اجتماعی

پیشتر در همین بخش از خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع، به تشریح این نکته کلیدی پرداختیم که مدیریت تعارض منافع از جنس اعمال اقتدار بالا به پایین اداری نیست، بلکه امری اجتماعی است. امر اجتماعی در بدو امر نیازمند اقلان، مشارکت و ایجاد توازن در میان نیروهای اجتماعی متشکل و غیرمتشکل است. نخست اینکه نزاع بر سر مدیریت تعارض منافع در اصناف نظیر پزشکان، وکلا، مهندسان، اساتید دانشگاه و ... یا در اجزای حاکمیت مانند نمایندگان مجلس، قضات و امثالهم یک نزاع عریان بر سر منافع اقتصادی است. طبعاً در این مناقشات، سویه‌ای که واجد منفعت مالی بلافصل است، با توصیه و موعظه اخلاقی و مجاب‌سازی و گفتگو و عقلانیت ارتباطی از منافع مادی چشمپوشی نمی‌کند و به هر طریق ممکن می‌کوشد از منافع خود محافظت کند. در چارچوب سیستم به تعبیر هابرماسی، که عقلانیت ابزاری و انتخاب بهترین وسیله برای رسیدن به هدف (بیشینه‌سازی سود و منفعت شخصی) تسلط دارد، نمی‌توان جز این انتظار داشت. اما در همین مرحله نیز می‌توان امیدوار بود که مذاکره اجتماعی و چانه‌زنی میان گروه‌ها با منافع متعارض کارساز بوده و به تعدیل تدریجی مطالبات طرفین منجر شود.

اما مشکل اصلی در این میان این است که در این مجادلات، طرف دوم وجود ندارد یا اصولاً چنین طرفی، فعال یا متشکل نیست و آنچه در عمل اتفاق می‌افتد این است که دولت (دستگاه‌های دولتی) تبدیل به طرف دوم شده و موضوع به نزاع بخش دولتی و بخش صنفی یا حاکمیتی دیگر تبدیل می‌شود. اجازه دهید موضوع را با تمسک به همین مصداق اخیر تشریح کنیم: طبعاً سازمان نظام مهندسی یک سازمان یکپارچه با منافع صنفی واحد نیست. در این سازمان انواع سلسله‌مراتب اقتدار و گروه‌های ذینفع وجود دارد. بخش زیادی از مهندسان این سازمان ممکن است با منافع مدیران سازمان که اصرار بر امکان استفاده از پروانه اشتغال مهندسی همزمان با تصدی منصب مدیریت در هیئت مدیره نظام مهندسی دارند، همراه نبوده و بلکه در مقابل آن بایستند. به علاوه، بخش وسیعی از مهندسان هم هستند که لزوماً در سازمان نظام مهندسی عضو نیستند و به طرق دیگری امرار معاش می‌کنند. اینها، گروه‌های صنفی بالقوه‌ای هستند که به سبب فقدان تشکلیافتگی، امکان تاثیرگذاری بر تصمیمات و جهت‌گیری‌های مدیران سازمان نظام مهندسی را ندارند. مشابه همین موضوع در بحث تعارض منافع پزشکان نیز مطرح است. سال‌هاست که جامعه پرستاران یا دستیاران پزشکی نسبت به نادیده گرفته شدن حقوق صنفی خود از سوی پزشکانی که دستی در سیاستگذاری نظام سلامت و درمان دارند معترض هستند. اما به سبب ضعف یا فقدان تشکلیافتگی، امکان ایجاد موازنه با صنف مقابل خود را ندارند. همین موضوع را می‌توان در مورد کانون وکلا، کانون‌های صنفی اساتید دانشگاه و امثالهم مطرح کرد.

در فقدان تشکل‌های مذکور، دستگاه دولتی به جای آنکه در جایگاه ناظر و داور بی‌طرف میان منافع متعارض گروه‌های مختلف قرار گیرد، وارد مناقشه و نزاع مستقیم با گروه ذینفوذ صنفی شده و چون ناگزیر از ابزار قهریه دولتی برای غلبه بر اصناف مقابل خود بهره می‌گیرد، طبعاً به تضعیف تشکل‌های صنفی هم متهم می‌شود. ای بسا طرف دولتی نیز به سبب عدم آشنایی با ظرایف دچار اشتباهاتی در انتخاب بهترین شیوه مدیریت تعارض شود.

معضل ناشی از این است که دولتمردان، مسئله تعارض منافع و مسائل مشابه را به «امر اداری» تقلیل می‌دهند؛ در حالی که تعارض منافع امر اجتماعی-اداری است. یک سویه موضوع، موازین و قواعد اداری است، اما سویه دیگر، در بطن جامعه ریشه دوانده و مستلزم تحرک اجتماعی گروه‌های متشکل رقیب است. این گروه‌های صنفی بدیل نیز به صورت دستوری و تصنعی توسط مقامات دولتی و حاکمیتی قابل برساخت نیست تا بتواند موازنه‌ای فرضی با گروه‌های صنفی ذینفوذ برقرار کند. برای مثال، تصور اینکه برای ایجاد توازن با کانون وکلا، می‌توان به صورت بالا به پایین مرکز وکلای قوه قضاییه را ایجاد و تقویت کرده و به تدریج از نفوذ کانون وکلا کاهش داد، گرهی بر مشکلات موجود اضافه کرده و حکومت را به مداخله در امور مدنی و صنفی متهم می‌کند. در عوض، حاکمیت می‌تواند بکوشد که تشکلیابی گروه‌های صنفی فاقد تشکل را تسهیل کرده و با رفع موانع تولید تشکل اجتماعی، زمینه مساعد برای رشد و توسعه گروه‌ها پدید آورد تا در درازمدت خود این گروه‌ها به ایجاد توازن در مناسبات خود بپردازند. رفع موانع تولید، در عام‌ترین شکل خود، شامل رفع موانع تشکل‌های مولد کالا و خدمات نیز می‌شود. این استراتژی چند مزیت مهم برای حاکمیت در پی دارد: اولاً به جای اینکه به شکل مستقیم وارد چالش و نزاع با تشکل‌های حرفه‌ای شده و متهم به اقتدارگرایی گردد، خود را در قامت تنظیم‌گر و تسهیل‌گر قواعد بازی نمودار کرده است؛ ثانیاً از قبل تشکل یافتن اجزای جامعه، خود را نیز تقویت کرده است؛ چرا که از حجم فشار و تلاش برای تسخیر دولت از سوی گروه‌های صنفی ذینفوذ کاسته شده و نیروی فشار گروه‌های مذکور از سوی رقبای اقتصادی تعدیل می‌شود. در نهایت اینکه جامعه نیز توانمند و واجد صدا می‌شود و این امر پایداری همزمان حکومت و جامعه را به دنبال دارد.

ضرورت دوم: اجتماعی کردن عدالت در دیوان «عدالت» اداری

اما جدا از مسئله مبنایی فوق، جای دیگری که کمیت حاکمیت لنگیده و زمینه را برای ابطال و تعلیق اقدامات دستگاه‌های اجرایی در مدیریت تعارض منافع هموار می‌کند، دیوان عدالت اداری است. دیوان عدالت اداری یکی از ارکان دموکراسی است. زتومپکا معتقد است که دموکراسی می‌خواهد اعتماد ایجاد کند، اما این ایجاد اعتماد، بر ۱۰ اصل بی‌اعتمادی به قدرت مبتنی است. یکی از اصول ده‌گانه از نظر وی، بی‌اعتمادی به عملکرد دستگاه‌های اداری و اصل دیگر، بی‌اعتمادی به قوانین عادی و مجریان آن است که در هر دو مورد، دیوان عدالت اداری به عنوان سازوکار خلق اعتماد تاسیس شده است.

دیوان عدالت اداری جایگاه رجوع شهروندان برای حفظ حقوق و آزادی‌های مشروعی است که در قانون اساسی و قوانین موضوعه به رسمیت شناخته شده‌اند. بر اساس اصل ۱۷۳ قانون اساسی و ماده ۱ [قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری](#) «به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأموران، واحدها و

آیین نامه‌های دولتی خلاف قانون یا شرع یا خارج از حدود اختیارات مقام تصویب کننده، دیوان عدالت اداری که در این قانون به اختصار «دیوان» نامیده می‌شود زیر نظر رئیس قوه قضاییه تشکیل می‌گردد.»

همچنین بر اساس ماده ۱۰ قانون مذکور، «رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی و تشکیلات و نهادهای انقلابی و مؤسسات وابسته به آنها» از جمله صلاحیت‌ها و حدود اختیارات دیوان عدالت اداری است.

تردیدی نیست که دیوان عدالت اداری جزء جدایی‌ناپذیر یک نظام حکمرانی برای تنظیم روابط عادلانه میان مردم و دستگاه‌های دولتی است. اما چرا در سالیان اخیر در مواقع زیادی دیوان عدالت اداری اقدامات عملی برای منع منافع متعارض را ابطال کرده است؟

بخشی از این قضیه به فقدان قانون مادر در مورد مدیریت تعارض منافع بازمی‌گردد. تا زمانی که قانون جامع و مانعی برای این موضوع در کشور نداشته باشیم، محتمل است که شکایت به دیوان عدالت اداری منجر به ابطال برخی تصمیمات مرتبط با تعارض منافع شود. اما موضوع آرای صادره در دیوان فقط به همین مسئله ختم نمی‌شود و به نظر می‌رسد ریشه‌های عمیق‌تری دارد. همان‌گونه که تعارض منافع در دستگاه‌های اجرایی امری کمترشناخته‌شده و ای بسا مهجور یا مشمول بدفهمی نزد سیاستمداران و سیاستگذاران بوده است، در سیستم قضایی و از جمله دیوان عدالت اداری نیز مشکل نامتعارف بودن این مفهوم وجود دارد. محتمل است که در میان قضات دیوان عدالت، تعارض منافع همچنان به عنوان عامل بروز ناکارآمدی، تبعیض و در مواردی مفاسد اداری، به خوبی شناسایی نشده است. لذا فعالیت ترویجی در قوه قضاییه و از جمله دیوان عدالت برای بسط و توسعه مفهومی تعارض منافع و لحاظ کردن صدمات و پیامدهای آن امری ضروری است. در سند تحول قضایی به مسئله تعارض منافع اشاره شده، اما در عمل اقدامات عملی بیشتری برای شناسایی ارکان این قوه با تعارض منافع و پیامدهای آن ضرورت دارد.

در وجه سوم شاید بتوان این فرض را مطرح کرد که «عدالت» در دیوان عدالت اداری غالباً به عدالت فردی تقلیل داده می‌شود و کمتر به بعد اجتماعی عدالت در این دیوان توجه می‌شود. به عبارت دیگر، قضات دیوان عدالت در اصل، ماموریت و وظیفه دیوان عدالت را اقامه عدل در حفظ حقوق افراد شاکی قلمداد می‌کنند. هر شخصیت حقیقی یا حقوقی که به دیوان شکایت کند، دیوان وظیفه خود می‌داند در راستای حفظ حقوق وی و تأمین عدالت اقدام به ابطال تصمیمات و دستورالعمل‌های غیرعادلانه احتمالی کند.

اما باید توجه کرد که گاه تمرکز بر اقامه حقوق فردی می‌تواند به تضعیف حقوق جمعی و عدالت اجتماعی منجر شود. مذاق و مشرب قضات دیوان عدالت اداری احتمالاً متأثر از فردگرایی حاکم در فقه و اجتهاد شیعه، بر حفظ حقوق فردی بیش از حفظ حقوق عامه متکی است. تعارض منافع از جمله مسائلی است که تالی فاسد «اجتماعی» گسترده در پی دارد و منجر به لطمه دیدن اعتماد عمومی و اعمال تبعیض ناروا علیه بخش‌های وسیعی از جامعه می‌شود. اکنون مسئله این است که در مراجعه یک فرد یا مجموعه‌ای از افراد به دیوان عدالت اداری و اقامه دعوی علیه یک تصمیم یا بخشنامه، قضات دیوان عدالت اداری باید صرفاً مبانی قانونی حقوق فردی شاکی را مبنای صدور رای قرار دهند یا اینکه به حفظ

حقوق عامه و مقابله با تبعیض و بی‌عدالتی در مقیاس اجتماعی نیز توجه داشته باشند؟ آیا نیم‌نگاهی به عدالت در مفهوم اجتماعی آن منجر به این نمی‌شود که قضات دیوان عدالت اداری احتمالاً در صدور رای، برخی قوانین و مواد مرتبط را که بر حفظ حقوق عامه تمرکز و تاکید دارد، مبنای استدلال قرار داده و به شکل متفاوتی رای دهند؟ هر چند توجه به مصلحت عامه و عدالت اجتماعی اگر مستدل و موجه نباشد می‌تواند به شکل دیگری، گاه به تضییع حقوق فردی بینجامد، اما به نظر می‌رسد تعادل و توازن در رویکرد مبتنی بر حفظ حقوق فردی در صدور رای دیوان عدالت اداری و حفظ حقوق عامه و عدالت اجتماعی برای تسهیل مدیریت تعارض منافع ضرورتی اجتناب‌ناپذیر باشد.

اینها مسائل و ظرایف و پیچیدگی‌های مسیر مدیریت تعارض منافع در بافت حقوقی، اداری و اجتماعی ایران است که بدون تامل و تلاش چندسویه در هر یک از این ابعاد نمی‌توان به اقدام زودبازده برای مدیریت تعارض امیدوار بود. اما همواره این نوید پیش روی ما هست که همین مجموعه اقدامات و فعل و انفعالات میان نظام حکمرانی، اصناف و گروه‌های حرفه‌ای و بخش‌های قابل‌تشکل‌یابی جامعه، به تدریج انباشتی برای تغییر کیفی در وضعیت نابسامان و تعارض‌آمیز موجود ایجاد کند.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 مهدی عسگری، عضو کمیسیون تلفیق بودجه خبر داد: پیشنهادی در کمیسیون تلفیق بودجه ۱۴۰۱ به تصویب رسید که به موجب آن با شفاف‌سازی سهامداری بیمارستان‌های خصوصی، امکان نظارت بر منع حضور مدیران دولتی در بخش خصوصی و مقابله با تعارض منافع در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه ریزی‌های نظام سلامت فراهم خواهد شد.

 احمد خرم، رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور خبر داده که شکایت اعضای نظام مهندسی از اعمال حق وزیر راه و شهرسازی در تعلیق پروانه اشتغال مهندسان با دستور مستقیم، به ابطال اختیارات مذکور وزیر توسط دیوان عدالت اداری منجر شده است.

 اعضای هیئت تحقیق و تفحص از سازمان بورس و بازار سرمایه در دیدار با رئیس قوه قضاییه، تعارض منافع در بورس را ریشه‌ای‌ترین عامل نابسامانی خوانده‌اند. همزمان سخنگوی دستگاه قضا سوءاستفاده از اطلاعات نهانی و تعارض منافع را بخشی از اتهامات برخی مسئولان بورس در پرونده در حال رسیدگی در قوه قضاییه عنوان کرده است.

 طرح آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تبریز بررسی شده و تعدادی از مواد این طرح به تصویب اعضا رسید.

 یک سایت محلی در گیلان با ذکر مواردی مدعی تعارض منافع از نوع ارتباطات خویشاوندی در شهرداری و شورای شهر رشت شد.

مشروح اخبار، گزارش‌ها و تحلیل‌های هفته

❖ گام بلند مجلس برای مدیریت تعارض منافع در حوزه سلامت ❖

مهدی عسگری (عضو کمیسیون تلفیق بودجه) - ۱۷ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

یکی از ریشه‌های مهم تعارض منافع در نظام سلامت کشور، سهامداری برخی از مدیران و سیاستگذاران این حوزه در بیمارستان‌های خصوصی است. علی‌رغم اینکه بر اساس قانون، مدیران نظام سلامت از جمله وزارت بهداشت، سازمان‌های بیمه‌گر و دانشگاه‌های علوم پزشکی نباید در بخش خصوصی حضور داشته باشند اما به دلیل عدم شفافیت سهامداری در بیمارستان‌های خصوصی، برخی از مدیران دولتی همچنان با داشتن سهام در این بیمارستان‌ها دچار تعارض منافع هستند. بر این اساس پیشنهادی در کمیسیون تلفیق بودجه ۱۴۰۱ به تصویب رسید که به موجب آن با شفاف‌سازی سهامداری بیمارستان‌های خصوصی، امکان نظارت بر منع حضور مدیران دولتی در بخش خصوصی و مقابله با تعارض منافع در تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های نظام سلامت فراهم خواهد شد.

[خبرگزاری صدا و سیما](#)

❖ مفاد طرح آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تبریز بررسی شد ❖

سایت تحلیلی خبری عصر ایران - ۱۷ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه شهرداری و شوراها

پنجاهمین جلسه‌ی شورای شهر تبریز روز ۱۷ بهمن‌ماه، با حضور رئیس و اعضای شورای شهر و شهردار کلانشهر تبریز در عمارت تبریز به صورت علنی برگزار شد. در ادامه‌ی بررسی مفاد آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تبریز، مفاد ۹ تا ۱۸ این آیین‌نامه مورد بررسی اعضای حاضر در جلسه قرار گرفت. ماده ۹ این آیین‌نامه مبنی بر افرادی که عضو هیأت مدیره واحدهای تابعه شهرداری تبریز و شرکت‌های انحصاری هستند، به هیچ وجه حق دریافت مبلغی از این عضویت ندارند با موافقت اعضای شورای شهر تصویب شد. ماده ۱۰ این آیین‌نامه مبنی بر اینکه شهرداری موظف است ظرف شش ماه از ابلاغ این مصوبه مشخصات کامل مدیران و حقوق و مزایای آنها را در سامانه منتشر کرده و بروزرسانی کنند، توسط اعضای حاضر در جلسه بررسی و نهایتاً به تصویب اعضای حاضر در جلسه رسید. ماده ۱۱ آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع شهرداری مبنی بر اینکه انتصاب بستگان اعضای شورای شهر تبریز در عنوان مدیریتی در شهرداری تبریز و شرکت‌های تابعه باید به اطلاع شورا برسد نیز به تصویب اعضای شورای شهر رسید. مفاد ۱۲ تا ۱۸ آیین‌نامه مدیریت تعارض منافع شهرداری تبریز با اعمال تغییراتی در برخی از بندها به تصویب اعضای شورای اسلامی شهر تبریز رسید.

[سایت تحلیلی خبری عصر ایران](#)

❖ تأیید تعارض منافع عضو سابق شورای قروه در دیوان عدالت اداری ❖

کردپرس - ۱۷ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه شهرداری و شوراها

سال گذشته بود که گزارش تعارض منافع عضو سابق شورای قروه در دوره پنجم در این خبرگزاری منتشر شد. هر چند مدیرکل دفتر توسعه مهندسی ساختمان وزارت راه و شهرسازی کشور وجود تعارض منافع را تأیید و آن را تخلف محرز دانست اما از سوی این عضو شورا انکار می‌شد. این مسئله تا جایی پیش رفت که این عضو سابق شورای قروه در دوره پنجم به شکایت از خبرنگار کردپرس با عنوان نشر اکاذیب پرداخت و حتی با تبرئه شدن خبرنگار هم باز مدعی بود می‌تواند شکایت را دوباره از سر بگیرد. همین عضو سابق شورا به دیوان عدالت اداری از وزارت راه و شهرسازی شکایت می‌کند و همین شکایت منجر به صدور رأیی شد که گزارش انتشار یافته در این رسانه را تأیید کرد. در این حکم آمده است که «باتوجه به اینکه مطابق تبصره ۳ ماده ۵۹ و ۱۲۳ آئین اجرایی نظام مهندسی کنترل ساختمان و بند (و) ماده ۳۲ قانون مرقوم اشخاص در ارائه خدمات مهندسی ساختمان باید از تکفل همزمان اموری که زمینه و موجبات رسیدگی یا قبول منافع تعارض و تسهیل رقابت سالم و اجتناب از اختلال در انجام وظایف، تصدی همزمان کارکنان دستگاه‌های نظارتی یا اجرایی مرتبط با موضوع قانون مجاز نبوده و اعضای شورای اسلامی مطابق قانون تشکیلات وظایف و انتخابات شورای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران وظیفه نظارت بر حسن اجرایی مصوبات شوراها و طرح‌های مصوب در امور شهرداری را دارند بنابراین تکفل همزمان آنان به اشتغال در امر کارشناسی در همان روستا یا شهر از مصادیق تعارض منافع بوده و بند ۸ دستورالعمل مغایرتی با مقررات اعلام نشده ندارد. فلذا مستندا به بند (ب) از ماده ۸۴ قانون تشکیلات و آئین دادرسی دیوان عدالت اداری حکم به رد شکایت صادر و اعلام می‌شود».

[کردپرس](#)

❖ تفکیک آموزش پزشکی از وزارت بهداشت هزینه و بار مالی دارد ❖

غلامرضا حسن زاده (دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی) - ۱۷ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

تاکید بر تعارض منافع در قشر پزشکی نمی‌تواند ملاک یک تصمیمی باشد که می‌تواند تمام نظام سلامت را متأثر کند. آیا موافقان طرح اصلاح نظام آموزش پزشکی می‌دانند هزینه تغییرات ساختاری دو وزارتخانه بزرگ در کشور از جیب چه کسانی قرار است پرداخت شود؟ آیا موافقان جدایی آموزش پزشکی از وزارت بهداشت تصویر دقیقی از تعارض منافع در پزشکی دارند؟ تغییر یک سیستم ممکن است امکان‌پذیر باشد اما هزینه این تغییر باید جایی دیده شود. تخریب یک سیستم خیلی راحت است اما ساختن سیستم‌ها هزینه زیادی برای مردم داشته و خواهد داشت. باید مشخص شود که هزینه این تغییرات قرار است از کجا تأمین شود.

[نسیم آنلاین](#)

❖ جداسازی آموزش پزشکی از نظام سلامت هزینه سرسام آور دارد ❖

فاطمه محمدیگی (عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس) - ۱۷ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

مشکلاتی همچون تعارض منافع، وجود مدیریت‌های نامناسب، عدم تعامل دو وزارت خانه بهداشت و علوم به صورت متناسب، مشکلات فارغ التحصیلان رشته‌های زیست‌شناسی در مقاطع دکتری و ارشد و ... شاید باعث شده که دوستان ما در کمیسیون آموزش به تفکیک حوزه آموزش پزشکی از وزارت بهداشت فکر کنند اما باید توجه داشت که به دلیل مشکلات کوچک نباید ساختارهای بزرگ را برهم زد؛ دو وزارتخانه برای تعامل با یکدیگر باید برنامه ریزی کنند. پیشنهاد دهندگان جدایی آموزش پزشکی از نظام سلامت باید به فکر هزینه‌های این امر هم باشند. محاسبه سرانگشتی جداسازی دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی از بیمارستان‌ها و ساختار فعلی، هزینه‌های بسیار سرسام آوری را به دنبال دارد که با محاسبه آن هیچ‌گاه چنین مصوبه‌ای را قابل اجرا نخواهد کرد. در حوزه تعارض منافع نیز باید جستجو کرد که کدام رشته‌ها تعارض منافع ندارند، آیا در نظام مهندسی تعارض منافع نیست؟ در بین هیات علمی دانشگاه‌های وزارت علوم تعارض منافع نیست؟ این موضوع در همه جا دیده می‌شود اما باید برای رفع آن به صورت ریشه‌ای از طریق نظام ارزیابی و ارزشیابی دقیق و نظارت صحیح و شفافیت وارد عمل شد.

🔗 [دانشگاه علوم پزشکی البرز](#)

❖ رفع تعارض منافع در نظام ساخت و ساز، نیازمند بازبینی مقررات است ❖

پایگاه خبری نظام مهندسی ساختمان - ۱۸ بهمن ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

از دیرباز وبه ویژه امروزه عرصه‌ی ساخت‌وساز و ارائه‌ی خدمات مهندسی با توجه به ضرورت وجود و جایگاهش طبیعتاً در هجوم گستره‌های شیوع تعارض منافع قرار داشته که می‌تواند به شکل‌های مختلفی خود را نشان دهد. تعارض منافع ممکن است زمانی رخ دهد که مهندس سهامدار مراکز ارائه‌ی خدمات مهندسی است و یا در ارجاع، کنترل و یا تأیید نقشه‌های ساختمانی و یا تفکیک اراضی و ... دخیل باشد (بند د ماده‌ی ۳۲ قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان). همچنین، تعارض منافع در زمانی که یک مهندس هم در بخش دولتی و هم در بخش خصوصی فعالیت می‌کند، نیز صادق است. اولین نکته‌ی لازم در برخورد مؤثر با مسئله‌ی تعارض منافع آگاهی از آن است. مهندس نه تنها باید بداند که در چنین شرایطی ممکن است تحت تأثیر قرار بگیرد، بلکه باید توجه داشته باشد این مسئله ممکن است به اعتماد جامعه نسبت به ارائه‌ی خدمات توسط مهندسان لطمه بزند. برای رفع تعارض منافع در نظام ساخت‌وساز در ایران، ابتدا باید موضوع تعارض منافع به صراحت و با شرح جزئیات در متن قانون و آئین‌نامه‌های اجرائی آورده شود و ضمن ترسیم احکام اصلی آن، قوانین متعارض و مصادیق تخلف همراه با مقررات لازم جهت تنظیم امور، پیشگیری و مدیریت اقسام تعارض منافع در گستره‌ی ساخت‌وساز روشن گردیده و در جهت اجرای بهتر و کامل‌تر لازم است به تبع این بخشنامه‌ها، نظام‌نامه‌های سازمانی به ویژه نظام‌نامه‌ی مالی نیز اصلاح شود.

🔗 [پایگاه خبری سازمان نظام مهندسی ساختمان](#)

❖ تاریخچه مسئله تعارض منافع در نظام مهندسی ساختمان ❖

تاسیسات نیوز - ۱۸ بهمن ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

شروع بحث تعارض منافع در سازمان‌های نظام‌مهندسی ساختمان در اسفندماه ۱۳۹۴ بود. زمانی که اصلاحیه‌ی آئین‌نامه‌ی اجرائی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان طی نامه‌ی شماره‌ی ۶۷۰۴۲/۱۱۰/۰۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۰۵ از سوی مدیرکل حوزه‌ی وزارتی به معاون وقت مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی ابلاغ شد. در این نامه اصلاحیه‌ی ماده‌ی (۲) مکرر به آئین‌نامه الحاق شد. ماده‌ای که به اخلاق حرفه‌ای که همه‌ی اشخاص در ارائه‌ی خدمات مهندسی خود ملزم به رعایت کردن آن هستند می‌پردازد. پس از آن در تاریخ ۱۳۹۵/۰۴/۰۹ (نظام‌نامه رفتار حرفه‌ای اخلاق در مهندسی ساختمان) ابلاغ شد که این نظام‌نامه در تاریخ ۱۳۹۵/۰۵/۲۱ به مدت پانزده روز در روزنامه‌ی رسمی آگهی شد و پس از آن به طور قانونی دارای قابلیت اجرائی گردید. عباس آخوندی وزیر وقت وزارت راه و شهرسازی شش نظریه را در خصوص موضوع ماده‌ی ۱۲۳ آئین‌نامه‌ی اجرائی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۵ ابلاغ کرده است. در گام بعدی در مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۰۵ دستورالعمل دیگری با عنوان (دستورالعمل اجرائی منع پذیرش هم‌زمان اموری که زمینه و موجبات نمایندگی و یا قبول منافع متعارض را فراهم می‌آورد) به شماره‌ی ۵۷۵۷۳/۱۰۰/۰۲ از سوی آخوندی وزیر وقت راه و شهرسازی در ۴ بند ابلاغ می‌شود. فصل بعدی مسیر پریپیچ و خم تعارض منافع در سازمان نظام‌مهندسی ساختمان زمانی رقم خورد که اسلامی تصدی وزارت راه و شهرسازی را قبول کرد و مفهوم تعارض منافع در پاره‌ای از ابهام ماند. در جلسه‌ی اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۸ شورای مرکزی با حضور معاون مسکن و ساختمان وزارت متبوع، مازیار حسینی، در صحبت‌های خود عملکرد هیئت‌مدیره‌ها و فعالیت حرفه‌ای آن‌ها را مجاز دانسته و فقط رئیس سازمان را به دلیل تمام وقت بودن مجاز اعلام نکرد. اولین موضع‌گیری محمد اسلامی، وزیر وقت، در خصوص بحث تعارض منافع زمانی صورت گرفت که فضای نهمین دوره‌ی انتخابات سازمان نظام‌مهندسی ساختمان استان‌ها در حال شکل‌گیری بود. موضوعی که مجدداً بحث تعارض منافع را به موضوع اصلی جامعه‌ی مهندسی ساختمان بدل کرد. اسلامی در مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۲ طی بخشنامه‌ای خطاب به مدیران کل استان‌ها ضمن تأیید (نظام‌نامه‌ی رفتار حرفه‌ای، اخلاقی در مهندسی ساختمان) هر یک از اعضای هیئت‌مدیره‌ی استان‌ها که هر نوع ارجاع کاری از طریق سازمان اعم از کارشناسی موضوع ماده‌ی ۲۷، نظارت، کنترل نقشه و... داشته‌اند و همچنین مسئولان ارجاع خدمات در سازمان استان را مرتکب تخلف حرفه‌ای دانست. اسلامی در گام بعدی و در مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۲ بنا به تعبیر خود جهت ایجاد وحدت رویه عناوین برخی از مصادیق تخلفات حرفه‌ای و انتظامی را برشمرد و سلسله مراتب نحوه‌ی برخورد با تخطی‌کنندگان از آن را هم تبیین کرد. نهمین دوره‌ی انتخابات سازمان نظام‌مهندسی ساختمان استان‌ها اولین آوردگاه رستم قاسمی در کسوت وزیر جدید راه و شهرسازی بود. تکرار انشای واو به واو بخشنامه‌ی صادره از اسلامی توسط رستم قاسمی در خصوص بحث تعارض منافع و انتشار آئین‌نامه‌ی اجرائی برگزاری نهمین دوره‌ی انتخابات استان‌ها و الزام داوطلبان به پرنمودن فرم (تعهدنامه عدم تعارض منافع) احمد خرم را بر آن داشت که با محمود محمودزاده، معاون مسکن و ساختمان وزارتخانه، مکاتبه کرده و در آن به طور مفصل به بیان دیدگاه خود در خصوص بحث تعارض منافع با استناد به قوانین و آئین‌نامه‌های موجود بپردازد.

❖ ابطال اختیار وزیر برای تعلیق پروانه مهندسان ساختمان توسط دیوان عدالت ❖

احمد خرم (رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور) - ۱۹ بهمن ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

به دنبال اعتراضات ناشی از اجرای بند ج ماده ۲۳ آئین نامه اجرایی و سوء استفاده از موارد تخلف در آئین نامه اجرایی توسط معاونت مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی بدون هماهنگی های لازم، از ابتدای برخورد با سازمان نظام مهندسی مشخص بود که این برخوردها مورد تایید ارکان نظام جمهوری اسلامی نیست. تا زمان انجام رد صلاحیت های فله ای و با استفاده از تهدید به اجرای بند ج ماده ۲۳ باعث شد که بیش از ۳۰۰ نفر از کاندیدا یا اساساً ثبت نام نکنند و یا با تهدید انصراف بدهند و چنانچه انصراف ندادند به بهانه های واهی پروانه هایشان تعلیق شود. در نهایت تعدادی را که هیچگونه تعارض منافع نداشتند، در شب انتخابات بدون ذکر دلیل و به صورت تلفنی و بدون دادن فرصت اعتراضی، رد صلاحیت کردند.

پس از اینکه با اعلام خط مشی سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور مبنی بر گفتگو، تعامل و تفاهم به نتیجه نرسید، بر آن شدیم که از وکلای خوش سابقه و موفق بهره بگیریم و شکایت را پیگیری کنیم. با پیگیری های مستمر و بی امان اکثریت قریب به اتفاق هیات مدیره های استان ها، اعضای شورای مرکزی و سازمان نظام مهندسی کشور، اولین دستاورد امیدوارکننده به ارمغان آورد و بند ج ماده ۲۳ آئین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان از روز تصویب توسط هیات عمومی دیوان عدالت اداری ابطال شد و جای شکایت از وزارتخانه را باز کرد.

🔗 سازمان نظام مهندسی ساختمان

❖ شرط فقدان تعارض منافع برای عضویت در شورای توسعه فرهنگ قرآنی ❖

رضا سلامت پناه (عضو کمیته منتخب شورای توسعه فرهنگ قرآنی) - ۱۹ بهمن ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه فرهنگ

رضا سلامت پناه، عضو کمیته منتخب شورا برای شناسایی و معرفی صاحب نظران امور قرآنی واجد شرایط، با اشاره به مطالبات جامعه قرآنی برای توسعه دایره صاحب نظران حقیقی عضو شورا در پاسخ به فراخوان ۲۸ آبان، گفت: در جلسه پنجاه و سوم شورای توسعه فرهنگ قرآنی در دوم آذر قرار شد این انتخاب به تعویق بیفتد. شرایط و فرایند انتخاب در دو هم اندیشی با مشارکت فعالان و صاحب نظران امور قرآنی و در کمیته منتخب شورا بازنگری و در نهایت در جلسه پنجاه و چهارم (ششم بهمن) شورا تصویب شد. معاون دبیرخانه با تبیین شرط داشتن شخصیت حقیقی مستقل گفت: این اصطلاح در شورا به این صورت تبیین شد که افراد رابطه استخدامی با دستگاه های عضو شورا و تعارض منافع نداشته باشند. در جلسه کمیته منتخب که یکشنبه این هفته برگزار شد، این مفهوم به صورت «عدم اشتغال تمام وقت در بخش های قرآنی ستادی ملی و استانی دستگاه های عضو شورا» مورد بررسی قرار گرفت.

🔗 [خبرگزاری ایکننا](#)

❖ تعارض منافع، مهمترین ریشه وقوع فساد در بورس ❖

سیدناصر موسوی لارگانی (رئیس هیئت تحقیق و تفحص از بازار سرمایه) - ۱۹ بهمن ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

هیئت تحقیق و تفحص از بورس و بازار سرمایه، دست نیاز خود را به سوی قوه قضاییه دراز کرده و امیدوار است که با به ثمر نشستن و نتیجه دادن این تحقیق و تفحص، اعتماد از دست رفته مردم به بورس و بازار سرمایه ترمیم شود. «تعارض منافع» مهمترین ریشه وقوع فساد در بورس است. ضعف بنیادین ناظر بازار سرمایه یکی دیگر از آسیب‌های موجود بازار بورس است.

[شبکه خبر](#)

❖ بررسی تعارض منافع در بازار سرمایه در نشست نمایندگان مجلس با اژهای ❖

احسان ارکانی (عضو کمیسیون اصل نود مجلس) - ۲۰ بهمن ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

اراده و پیگیری جدی حجت الاسلام والمسلمین اژهای برای رسیدگی به تخلفات رخ داده در بازار سرمایه موجب دلگرمی نمایندگان مردم، فعالان بازار بورس و سهامداران خرد است. هیات تحقیق و تفحص از بورس و بازار سرمایه از آبان ماه امسال آغاز به کار کرده و برنامه جامعی برای حل مشکلات و رسیدگی به تخلفات در این حوزه مهم دارد. «تعارض منافع» از مهمترین ریشه‌ها و دلایل وقوع فساد در بورس است اما متأسفانه تاکنون به تذکرات کارشناسان و فعالان بازار در این خصوص، توجه کافی از سوی مسئولان دولتی صورت نگرفته است. شاهد مثال این موضوع، فعالیت همزمان عضو هیات مدیره یکی از بانک‌های خصوصی و شورای عالی بورس است. علیرغم تذکرات به وزیر اقتصاد به عنوان معرفی کننده این فرد به دولت آقای رییسی و استعفای صرفاً رسانه‌ای مدیر مذکور، هنوز پروسه جایگزینی وی پیگیری نشده که جای گلایه دارد.

[خبرگزاری فارس](#)

❖ تخصص‌گرایی منافاتی با منع تعارض منافع ندارد ❖

روح‌الله عباسپور (نماینده مردم آوج و بوئین‌زهرا در مجلس) - ۱۸ بهمن ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

وقتی کسی در سمتی قرار می‌گیرد باید شرایط و تخصص‌های لازم را در آن قسمت داشته باشد، پس وزیر بهداشت هم خوب است پزشک باشد و هم مدیری که سابقه کار اجرایی دارد. مساله اساسی تعارض منافع در این بخش است که نباید باشد، یعنی انحصار و تعارض منافع در هیچ بخشی نباید باشد.

[خبرگزاری برنا](#)

❖ سوء استفاده از اطلاعات نهانی و تعارض منافع در پرونده اتهامی مسئولان بورس ❖

ذبیح الله خدائیان (سخنگوی قوه قضائیه) - ۲۰ بهمن ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

تخلفات تعدادی از مسئولان سازمان بورس اوراق بهادار به ریاست شورای عالی بورس جهت رسیدگی به آن‌ها منعکس شده است. علت تاخیر انعکاس پرونده بورس به رئیس قوه قضائیه، نظر همکاران مبنی بر تکمیل جنبه کیفری این پرونده است. بعضی از موضوعات مطرح در این پرونده از جمله به صورت موردی ورود اشخاص حقوقی با مبالغ کلان به بورس زمان رونق بازار و خروج سرمایه آنان در هنگام روند نزولی بورس بوده است که نیاز به بررسی جدی تری دارد. سوء استفاده از اطلاعات نهانی، تعارض منافع و دیگر مسائل مشابه را از دیگر اتهامات مطرح در پرونده بورس است. اسناد این اتهامات نیز متعاقبا به مراجع قضایی ارجاع خواهد شد. ما آمادگی داریم همه اسناد و مدارک لازم را در اختیار هیئت تحقیق و تفحص مجلس شورای اسلامی قرار دهیم تا همکاران ما با کمک کارشناسان مجلس شورای اسلامی جدی تر و دقیق تر به این پرونده رسیدگی کنند.

[خبرگزاری صدا و سیما](#)

❖ پیامدهای تعارض منافع در مدیریت شهری رشت ❖

نقی هدایتی (خبرنگار توسکا نیوز) - ۲۰ بهمن ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه شهرداری و شوراها

هرچند فعلا اکثریت اعضای شورای رشت از منتقدان شهردار محسوب می‌شوند، اما وی هر از چندگاهی با انتصاب بخشی از نزدیکان و بستگان اعضای شورا سعی در جلب توجه آن‌ها دارد. پایگاه خبری حکایت گیلان به فهرست انتصابات فامیلی شهردار رشت اشاره کرده است. برخی از انتصابات شهرداری رشت ناشی از مداخله بعضی از اعضای شورا و نمونه تعارض منافع است. تعارض منافع یکی از ریشه‌های فساد است و در صورتی که بتوان این ریشه را به درستی شناخت و راهکارهای متناسب جهت مدیریت آن را طرح نمود، انگیزه بروز فساد هم کاهش می‌یابد. می‌توان این پرسش را مطرح کرد که وجود تعارض منافع در مدیریت شهری برای یک شهر و شهروندان آن به عنوان ذی نفعان اصلی سیاست‌های مدیریت شهری، چه پیامدهای خواهد داشت؟ انتظار می‌رود شورای ششم رشت تصویب طرح تعارض منافع را در اولویت قرار دهد تا تکلیف مدیران و کارکنان و موقعیت‌هایی که می‌تواند سبب تعارض منافع شخصی آنها با منافع شهرداری شود و نیز تشریفات قانونی به منظور تضمین اولویت منافع شهرداری بر منافع شخصی و... مشخص گردد.

[توسکا نیوز](#)

❖ تعارض درآمد و وظیفه در احداث پارکینگ عمومی توسط شهرداری ❖

وحید قاسمی عهد (عضو هیئت علمی حقوق دانشگاه آزاد تهران) - ۲۰ بهمن ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه شهرداری و شوراها

بر اساس قانون، شهرداری‌ها طبق منابع مالی در دسترس موظف به احداث پارکینگ عمومی هستند، اما این اقدام سبب از دست رفتن جرائم تخلفات رانندگی به عنوان یکی از منابع درآمدی شهرداری‌ها می‌شود و این دوراهی زمینه‌ساز تناقضی در انجام وظیفه شده است. علت این امر را می‌توان نوعی تعارض منافع دانست بر این اساس در شرایطی که شهرداری‌ها همواره برنده‌اند و شهروندان بازندگان از پیش تعیین شده هستند، لذا انتظار می‌رود مجلس شورای اسلامی با رویکرد علمی و استفاده از صاحب‌نظران برای رفع این تعارض منافع و جهت آبادانی کشور، قوانین مناسبی را به تصویب رساند تا انگیزه مناسبی برای شهرداری‌ها جهت ساخت مناسب شهرها فراهم شود. به طور مثال با اصلاح قانون، به جای اینکه با توجه به بند (الف) ماده ۲۳ قانون تخلفات رانندگی ۶۰ درصد از کل درآمدهای ناشی از تخلفات رانندگی داخل محدوده شهرها به شهرداری‌های محل اختصاص یابد، شهرداری‌ها مکلف شوند سهم قابل توجهی از جرایم راهنمایی و رانندگی شهروندان را پرداخت کنند.

[خبرگزاری ایمن](#)

❖ مالکیت و تنظیم‌گری همزمان سازمان‌ها، مولد تعارض منافع ساختاری است ❖

حسن فروزانفرد (رئیس کمیسیون مبارزه با فساد اتاق بازرگانی تهران) - ۲۱ بهمن ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

ذینفع بودن سیاست‌گذاران همان موضوع تعارض منافع است که مدیریت آن می‌تواند زمینه‌های حاکمیت خوب را ایجاد کند. متأسفانه ما هنوز به یک قانون منسجم در این موضوع نرسیده‌ایم. در بعضی قوانین مانند قانون تجارت اشاراتی به این موضوع شده اما قانون مجزا و قواعد کلی برای آن وجود ندارد. در دولت آقای روحانی برای این موضوع اقداماتی در دست انجام بود که قرار شد به صورت لایحه دربیاید. تعارض منافع ممکن است همه جا وجود داشته باشد مهم این است که با قانون مدیریت شده و تحت نظارت قرار گیرد اما اگر مدیریت مناسب انجام نشود به راحتی می‌تواند فضای ایجاد رانت شکل دهد. از آنجا که در اقتصاد ما چنین قاعده‌ای به صورت مقرر وجود ندارد تاکنون این موضوع جدی گرفته نشده است بلکه سعی می‌شود با انتخاب کسانی که تعهد لازم را دارند یا از دیدگاه کسانی که انتخاب می‌کنند صلاحیت دارند جلوی سواستفاده از تعارض منافع گرفته شود. اما این قابل قبول نیست بلکه باید ساختار اصلاح شده تا امکان تعارض منافع به حداقل برسد. برای مثال در وزارت بهداشت مسئولیت‌های زیادی به یک نهاد سپرده شده است؛ سازمانی که خود صاحب بیمارستان است رگولاتوری بیمارستان را هم انجام می‌دهد.

[خبرگزاری ایلنا](#)

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، یک برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع به شرح زیر در فضای مجازی منتشر شد:

- **تعارض منافع و امضاهای طلایی تا چه میزان مانع اجرای قانون شده‌اند؟** / محمدهادی سبحانیان

معاون سیاستگذاری وزارت امور اقتصادی و دارایی / باشگاه خبرنگاران جوان / ۲۰ بهمن ۱۴۰۰

یکی از دلایل اصلی که در فرآیند اجرای اتصال درگاه صدور مجوز دستگاه‌ها به درگاه ملی مجوزها ممانعت ایجاد می‌کند، همین موضوع تعارض منافی است که دستگاه‌ها دارند. همچنین، کنار گذاشتن امضاهای طلایی برای برخی از کارشناسان دستگاه‌ها سخت است، اما عزم ما جدی است، همانطور که این موضوع توسط رهبری و ریاست جمهور نیز بارها تاکید شده است. بنابراین مساله یک دستگاه نیست؛ مساله ملی است و ما معتقدیم که حتما همه دستگاه‌ها در این مسیر گام بردارند.

تحلیل فضای مجازی: پیامدهای پنهان تعارض منافع نقش تعارض منافع در ناکارآمدی

محمد عادلی

در هفته گذشته کاربران از پیامدهایی از تعارض منافع مانند اثرات آن بر سلامت روان افراد جامعه سخن گفتند که کمتر به آن پرداخته شده است. از یک سو احمد نادری؛ نماینده مجلس فشار روانی وارده بر دانشجویان پزشکی را یادآور شده است و از سوی دیگر برخی کاربران عدم اقدام مناسب برای بهبود سلامت روان در جامعه را به تعارض منافع پیوند داده بودند. علاوه بر این کاربرانی فقدان قانونی مناسب برای مدیریت تعارض منافع را یادآور شده‌اند. به همین دلیل است که حتی در مواقعی که برخی مسئولان از اقدامات خود سخن می‌گویند، با این پرسش کاربران مواجه می‌شوند که در مورد تعارض منافع چه کرده است.

در دور دوم دولت روحانی لایحه‌ای تحت عنوان لایحه مدیریت تعارض منافع به مجلس ارائه شد. در همین راستا مجلس شورای اسلامی نیز طرحی را برای مدیریت تعارض منافع آماده کرد که نتیجه آن ایجاد کشمکش بین انتخاب و تصویب طرح یا لایحه تعارض منافع بود. با طولانی شدن این کشمکش سرانجام کلیات طرح تعارض منافع در مجلس تصویب شد اما هنوز این موضوع به سرانجامی موفقیت‌آمیز نرسیده است.

اهمیت قانون مدیریت تعارض منافع

هرچند مدت‌زمانی است که بحث مدیریت تعارض منافع در نظام اداری ایران جا افتاده است و برخی نهادها نیز بخش‌نامه‌هایی را در این زمینه تدوین کرده‌اند؛ اما هنوز قانون جامعی که به این مسئله بپردازد در کشور وجود ندارد. در این مدت کشمکش بین طرح و لایحه مدیریت تعارض منافع نیز سبب شده بود که این مسئله همچنان به نتیجه مناسبی نرسد. همه این موارد در حالی است که تعدادی از کاربران راه حل برخی مشکلات را رسیدگی به این موضوع می‌دانند. به‌عنوان نمونه کاربری از برتری اقتصادی سنگاپور پرسیده است که چگونه توانسته است در طی چند دهه به یکی از قدرت‌های اقتصادی دنیا تبدیل شود. کاربری دیگر در پاسخ به وی مسئله تعارض منافع را یادآور شده است:

«سه قانون ایجاد شه ایران میشه جزو ده تا کشور برتر؛ تعارض منافع، شفافیت، سوت‌زنی و افشای فساد.»

هرچند نمی‌توان با این کاربر کاملاً موافق بود که با تصویب چند قانون مشکلات کشور به کل حل شوند اما این گونه اظهارات اهمیت موضوع تعارض منافع را در نگاه کاربران نشان می‌دهد. در همین رابطه مهرداد ویس کرمی؛ نماینده مجلس نیز به همین موضوع و لزوم تصویب قانون پرداخته و در توییتری می‌نویسد:

«هیئت‌رئیس مجلس، دو طرح شفافیت آرای نمایندگان و تعارض منافع را به صحن بیاورد تا ۱- تکلیف طرح‌های فوق برای همیشه روشن شود؛ ۲- بساط کاسبی اجتماعی و رسانه‌ای و طومارنویسی از شعار شفافیت جمع شود. شفافیت حداکثری ضامن سلامت و افزایش سرمایه اجتماعی برای نظام اسلامی است.»

اثرات تعارض منافع بر وضعیت سلامت روان جامعه

احمد نادری؛ نماینده مجلس که بارها به موضوع [تعارض منافع و ظرفیت پزشکی](#) اشاره داشته است، در این هفته فراتر رفته و حتی موضوع خودکشی رزیدنت‌های پزشکی را به این مسئله نسبت داده است. دلیلی که وی برای این اظهارنظر خود آورده مبنی بر این است که کمبود پزشک می‌تواند سبب فشار کاری بر دانشجویان شده و آن‌ها را به سمت خودکشی سوق دهد:

«از مهم‌ترین دلایل انصراف و خودکشی رزیدنت‌ها (دانشجویان تخصص)، ظرفیت کم پذیرش تخصص‌های پزشکی است که باعث فشار سنگین بر دانشجویان برای پر کردن جای خالی اساتید می‌شود؛ اساتیدی که در بخش خصوصی مشغول‌اند. از معایب سپردن آموزش پزشکی به وزارت بهداشت، نابودی آموزش به دلیل تعارض منافع است.»

هرچند همچنان کاربرانی با این نظر مخالف هستند و عقیده دارند که علی‌رغم جدی بودن تعارض منافع در نظام بهداشت و درمان کشور راه حل مشکلات موجود در جداسازی آموزش از وزارت بهداشت نیست:

«مشکل تعارض منافع در وزارت بهداشت جدی است اما با جداسازی آموزش پزشکی از بیمارستان هم حل نمی‌شود فقط پزشکی رو هم مثل بقیه رشته‌های فعلی وزارت علوم بی‌خاصیت، غیرکاربردی و انتزاعی می‌کنه.»

در سوی دیگر کاربرانی که موافق این جداسازی هستند، برای اثبات درستی نظر خود به نظرات اقتصاددانان متوسل می‌شوند. یکی از کسانی که بارها کاربران به وی ارجاع داشته‌اند، میلتن فریدمن؛ اقتصاددان راست‌گرای آمریکایی است. این کاربران اشاره دارند که حتی فریدمن که اختیار همه امور را در دست بازار می‌داند، در اینجا به کنترلی بر بازار درمان! اشاره دارد تا انحصار شکل نگیرد:

«برشی از نظرات میلتن فریدمن، اقتصاددان برجسته آمریکایی و برنده جایزه نوبل، در باب تعارض منافع ساختاری نظام سلامت. عجیب، تصویر آشنایی است!»

۲. «هیچ کسی نمی‌تواند پزشک شود مگر آنکه توسط هیئتی در دولت به وی مجوز داده شود. حالا من از شما سؤال می‌پرسم، چه کسی صلاحیت این را دارد که تشخیص دهد یک نفر می‌تواند پزشک شود؟ فقط دیگر پزشکان، بنابراین اعضای هیئت صدور مجوز طبابت همواره از پزشکان هستند. این مسئله یک عنصر کلیدی در محدود کردن ورود پزشکان جدید و حفظ تعداد پزشکان در سطحی پایین‌تر از مقداری که می‌تواند باشد است. این مسئله، موضوع یکی از کارهایی است که من برای آن زحمت زیادی کشیدم. حدود سی و چند سال پیش کتابی نوشتم با عنوان «درآمد از فعالیت‌های حرفه‌ای مستقل» که در آن عملیات «انجمن پزشکی آمریکا» (AMA)، «انجمن دندان‌پزشکی آمریکا» و دیگر سازمان‌های مشابه را ارزیابی کردم و به این نتیجه رسیدم که تأثیر محدود کردن ورود به پزشکی، پایین نگه داشتن تعداد پزشکان و افزایش میانگین درآمد آنها تا حدود ۱۷ الی ۲۰ درصد در آن زمان بوده است. وضعیت فعلی هم احتمالاً باید مشابه گذشته باشد. البته، شما اگر با یک پزشک مصاحبه کنید وی خواهد گفت که «دلیل اینکه صدور مجوز را محدود نگه می‌داریم این است که خدمات پزشکی بسیار با کیفیتی داشته باشیم». اما اگر شما با دقت به قواعدی که تنظیم کرده‌اند توجه کنید متوجه می‌شوید که برخی از آنها هیچ ارتباطی با کیفیت خدمات پزشکی ندارد. زمانی که رژیم نازی در آلمان مستقر شد و پزشکان ... و دیگر گروه‌های مورد آزار و اذیت تلاش کردند به آمریکا مهاجرت نمایند؛ یکبار AMA اعلام کرد که تنها پزشکی می‌توانند مجوز طبابت در کشور داشته باشند که شهروند آمریکا باشند. این چیز خیلی خوبی است که مردم شهروند آمریکا باشند اما آیا شما می‌توانید ارتباط آن را با ارائه خدمات پزشکی بیان کنید؟ من می‌توانم مثال‌های مشابه بسیار بیشتری بیان کنم. تکرار می‌کنم که من از افراد انتقاد نمی‌کنم. من نمی‌خواهم بگویم که پزشکان صادق نیستند، البته که آنها صادق هستند، اما این بدان معنا نیست که آنها اشتباه هم نمی‌کنند. این بدان معنا نیست که آنها به اسم بهبود کیفیت در حال توجیه علاقه وافر خود برای ارتقای وضعیت اقتصادی خویش نیستند. در دوران رکود بزرگ نیز انجمن پزشکی آمریکا عملکرد مشابهی داشت. AMA گفت که ما باید تعداد پزشکان را محدود نگه داریم تا درآمد آنها بالا باشد؛ در غیر این صورت اگر درآمد پزشکان کاهش یابد آنها به انجام عمل‌های غیراخلاقی روی خواهند آورد. اگر کسی تا به حال توانسته است ارتباط همبستگی میان سطح درآمد و پایداری به اخلاق فردی و حرفه‌ای را اثبات کند من خوشحال می‌شوم که شواهد آن را ببینم!» [۱۰]

در پاسخ، مخالفان این کاربران نیز اشاره دارند که اساساً استناد به سخنان فریدمن در ایران ناروا است چراکه نمی‌توان وضعیت سیستم درمانی دو کشور ایران و آمریکا را با یکدیگر مقایسه کرد:

«بحث فریدمن در مورد تعارض منافع در تعیین ظرفیت رشته‌های پزشکی داغه. یک سؤال از اندیشمندان دارم؛ زمانی که فریدمن این نظریه را مطرح کرد در آمریکا به ازای هر آمریکایی چند تخت بیمارستانی، چند تخت سی‌سی‌یو، چند تخت‌ای سی‌یو، چند پرستار و مهم‌ترینش به ازای هر تخت چند پزشک وجود داشت؟ مخاطب من سیاست‌گذاران و سیاسیون نیست. دوستانی هست که با خواندن مطالب فریدمن مسئله تعارض منافع را مطرح می‌کنند در حالی که به شاخص‌های کاملاً متفاوت دو کشور اشاره نمی‌کنند.»

علاوه بر اظهارات احمد نادری در مورد نقش تعارض منافع در وضعیت سلامت روان دانشجویان پزشکی، اتفاق دیگری نیز در هفته گذشته رخ داد که برخی کاربران آن را نشان‌دهنده پیامد تعارض منافع در وضعیت سلامت روان کل جامعه می‌دانستند. هفته گذشته یکی از خبرهایی که در فضای مجازی با واکنش منفی کاربران مواجه شده بود، انتشار فیلمی از لحظه مواجهه فرزند علی‌اکبر رنجبر؛ افسر نیروی انتظامی با قاتل پدرش بود. کاربری با اشاره به تعارض منافع در وزارت بهداشت در این باره می‌نویسد:

«در چنین حوادثی از حقوق بدیهی کودک است که تحت حمایت و مراقبت‌های روان‌شناختی باشد نه در میدان چنین مواجهه‌ای. با کودک بی‌گناه چه می‌کنید! نتیجه وضعیت تعارض منافع لزوماً فساد نیست بلکه می‌تواند ناتوانی و ناکارآمدی باشد؛ مثل ناتوانی و ناکارآمدی نظام سلامت در رسیدگی به وضعیت سلامت روان در جامعه!»

جای خالی مدیریت تعارض منافع در برنامه‌های شهرداری

زاکانی؛ شهردار تهران در توییتی از برنامه‌های خود برای پیگیری وضعیت مسکن سخن گفته است و اعلام کرده است بدین منظور [قرارگاه جهادی مسکن](#) تشکیل می‌دهد:

«شهرداری نمی‌تواند نسبت به مسکن مردم بی‌تفاوت باشد. در بخشنامه‌ای خطاب به همه مدیران ستادی و شهرداران مناطق، دستور تشکیل قرارگاه جهادی مسکن در شهرداری تهران صادر کردم».

اما واکنش تعدادی از کاربران به وی این بوده است که چرا برای بهبود وضعیت مسکن اهتمامی برای اجرای بخشنامه تعارض منافع در نظام‌مهندسی ساختمان در شهرداری تهران وجود ندارد. درحالی‌که با پیگیری این بخشنامه می‌توان بخشی از مشکلاتی را که زاکانی وعده رفع آن‌ها را می‌دهد، حل کرد. به‌عنوان نمونه یکی از کاربران در پاسخ به وی نوشته است:

«لطفاً قانون تعارض منافع در نظام‌مهندسی ساختمان که توسط وزیر وقت راه و شهرسازی با شماره نامه (۰۲/۱۰۰/۵۷۵۷۳) وزارت راه و شهرسازی به تاریخ ۱۵ / ۱۱ / ۱۳۹۶ ابلاغ شده و با کارشکنی عده‌ای معطل مانده را از شهرداری محترم اجرا بفرمائید تا بقیه هم الگو بگیرند».

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۸۳

شماره هشتاد و سوم - ۱۷ تا ۲۳ بهمن ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۳۳۱۴۴۱۸۲۲

